

Uchwała Nr IX/65/2011
Rady Gminy Werbkowice
z dnia 9 lipca 2011 r.
w sprawie ustanowienia herbu, flagi i pieczęci Gminy Werbkowice oraz zasad ich stosowania

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2001 r. Nr 42, poz. 1591, z późn. zm.¹⁾) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (Dz.U. Nr 31, poz. 130, z późn. zm.²⁾)

§ 1. 1. Ustanawia się:

- 1) herb Gminy Werbkowice według opisu zawartego w § 2 i wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały;
- 2) flagę Gminy Werbkowice, zgodnie z opisem w § 3 uchwały i wzorem określonym w załączniku nr 2;
- 3) pieczęć Gminy Werbkowice opisaną w § 4, której wzór określa załącznik nr 3 do uchwały.

§ 2. Herb Gminy Werbkowice przedstawia w czerwonym polu tarczy św. Michał Archanioł w złotej zbroi i hełmie, z takimiz skrzydłami, mieczem gorejącym i wagą.

§ 3. Flaga Gminy Werbkowice przedstawia płat materii składający się z trzech pasów poziomych, dwóch czerwonych o równej szerokości oraz żółtego środkowego szerszego, na którym widnieje herb Gminy opisany w § 1, kolorystyka flagi jest konsekwencją barw występujących w herbie.

§ 4. Pieczęcią Gminy Werbkowice jest pieczęć okrągła o średnicy 36 mm z napisem w otoku: "GMINA WERBKOWICE", gdzie oba słowa oddzielone są od siebie krzyżem. Pośrodku pieczęć zawiera wewnętrzne koło, w które wpisany jest konturowo herb Gminy, według wzoru określonego w załączniku nr 1 do uchwały.

§ 5. 1. Symbole, o których mowa w § 2 - 4 uchwały, stanowią własność Gminy Werbkowice i są znakami prawnie chronionymi oraz mogą być używane wyłącznie w kształcie, proporcjach i kolorach zgodnych ze wzorami graficznymi ustalonymi w niniejszej uchwale.

2. Uzasadnienie zastosowanej symboliki w herbie, fladze i pieczęci oraz rys historyczny zawiera załącznik nr 4 do uchwały.

§ 6. 1. Prawo do używania herbu i flagi na mocy niniejszej uchwały przysługuje:

- 1) Radzie Gminy i Wójtowi;
- 2) Urzędowi Gminy;
- 3) gminnym jednostkom organizacyjnym;
- 4) innym podmiotom wykonującym w imieniu Gminy zadania o charakterze użyteczności publicznej.

2. Pieczęci Gminy Werbkowice do sygnowania ważnych dokumentów używają:

- 1) Rada Gminy;
- 2) Wójt;
- 3) Urząd Gminy.

§ 7. 1. Herb i flagę Gminy Werbkowice umieszcza się w pomieszczeniach, na budynkach i przed budynkami stanowiącymi siedziby albo miejsca obrad organów Gminy.

2. Symbole, o których mowa w ust. 1, mogą być używane w innych miejscach z okazji uroczystości, świąt i rocznic gminnych, państwowych i regionalnych oraz podczas innych imprez promujących Gminę.

3. Herb może być zamieszczany na drukach urzędowych Rady Gminy i Wójta oraz na stronach internetowych, których administratorem jest Urząd Gminy.

§ 8. 1. Herb i flaga mogą być wykorzystywane przez Urząd Gminy i gminne jednostki organizacyjne oraz sołectwa do celów promocji Gminy Werbkowice.

2. Symboli, o których mowa w ust. 1, mogą używać również również osoby fizyczne i inne podmioty do celów komercyjnych.

3. Zgody na wykorzystywanie i rozpowszechnianie wizerunku herbu i flagi w celach komercyjnych przez podmioty wymienione w ust. 2, udziela Wójt. Zasady i warunki używania tych symboli określa pisemna umowa.

§ 9. 1. Herb i flaga Gminy Werbkowice mogą być umieszczane, używane i rozpowszechniane wyłącznie w sposób zapewniający należną im cześć, powagę i poszanowanie.

2. Wójt może zakazać używania herbu i flagi, jeżeli podmiot używający nie uzyskał zgody lub wykorzystuje te symbole w sposób nie zapewniający im należytej czci i szacunku albo godzący w powagę i prestiż Gminy, lub naraża na szkodę interes Gminy.

§ 10. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi.

§ 11. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego.

Przewodniczący Rady

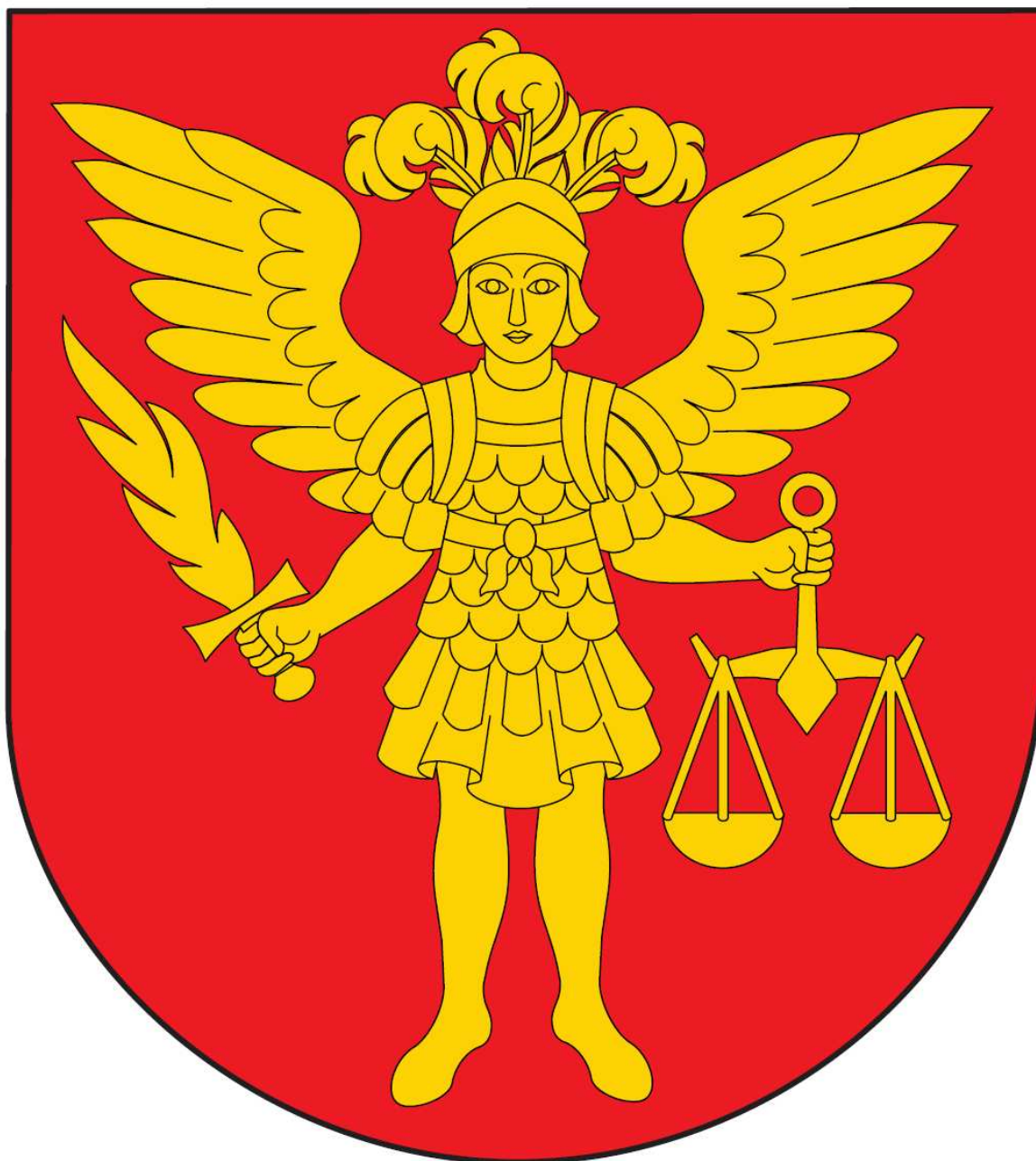
Tadeusz Wiater

1) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220; Nr 62, poz. 558; Nr 113, poz. 984; Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806 z 2003 Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568 z 2004 r. Nr 102, poz. 1055; Nr 116, poz. 1203 z 2005 r. Nr 172, poz. 1441; Nr 175, poz. 1457 z 2006 r. Nr 17, poz. 128; Nr 181, poz. 1337 oraz z 2007 r. Nr 48, poz. 327; Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218 z 2008 r. Nr 180, poz. 1111; Nr 223, poz. 1458 z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i poz. 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675.

2) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U z 1998 r. Nr 162, poz. 1126 z 2000 r. Nr 12, poz. 136; Nr 120, poz. 1268 z 2001 r. Nr 123, poz. 1353 z 2009 r. Nr 92, poz. 753.

IX/65/2011
Rady Gminy Werbkowice
z dnia 9 lipca 2011 r.

herb Gminy Werbkowice

Załącznik Nr 2 do Uchwały
Nr IX/65/2011
Rady Gminy Werbkowice
z dnia 9 lipca 2011 r.

flaga Gminy Werbkowice

Załącznik Nr 3 do Uchwały Nr
IX/65/2011
Rady Gminy Werbkowice
z dnia 9 lipca 2011 r.

pieczęć Gminy Werbkowice

uzasadnienie

Herb Gminy Werbkowice
uzasadnienie historyczno-heraldyczne

Przed przystąpieniem do zaprojektowania i wykonania herbu gminy, przeprowadzona została analiza dziejów miejscowości wchodzących w jej skład. Cechą charakterystyczną przeszłości gminy jest stosunkowo wczesna metryka większości jej miejscowości, z reguły poświadczona w późnym średniowieczu. Niemal wszystkie wsie należały do dóbr szlacheckich, przy czym obserwuje się dominację własności drobnej i średniej szlachty, rzutująca na liczne zmiany właścicieli. Ludność wiejska osiadała na tym terenie, charakterystyczna dla pogranicza polsko-ruskiego, to przemieszani ze sobą Rusini (Ukraińcy) i Polacy.

Podstawowe fakty z dziejów wsi wchodzących w skład Gminy przedstawia się poniżej (na podstawie badań A. Janeczka, *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo bełskie od XIV do pocz. XVII wieku*, Wrocław 1991; oraz pracy J. Niedźwiedzia, *Leksykon miejscowości dawnego województwa zamojskiego*, Zamość 20003).

Adelina, wieś założona w pocz. XIX w., nazwana na cześć Adelajdy córki Tadeusza Józefa Wyszyńskiego właściciela dóbr Miętkie. Istniał tutaj folwark należący do dóbr Miętkie oraz wieś. Od II poł. XIX w. należała do Świeżawskich.

Alojzów, zapewne z poł. XIX w., należał do dóbr Gozdów hrabiego Poletyły, następnie jego zięcia Tytusa Wojciechowskiego, a od końca XIX w. Józefa Wyżgi.

Dobromierzyce, po raz pierwszy wzmiankowana jako wieś należąca do Skorutów herbu Korczak z Mołodiatycz. Istniał tutaj folwark i wieś. W 1515 r. były własnością Olechna Skoruty podkomorzego chełmskiego, w 1564 r. posiadaczem wsi był Ambroży Łaszcz z Obrowca, następnie Barbara Łaszcz i w latach 1583-1597 Eustachy i Gabriel [Łaszczenie]. W XVII w. wieś była we władaniu Dobromierzyckich, w II poł. XVIII w. Aleksandra Siekierzyńskiego, Czesława Siekierzyńskiego starosty horodelskiego. 1764 r. dzierżawcą był Gaspar Świeżawski pisarz grodzki grabowiecki. W 1792 r. Dobromierzyce kupił Jan Terlecki stolnik horodelski. Po 1836 r. wieś należała do Gąsiorowskich. W 1906 wieś kupiła Rozalia Pajer, od której przeszła w posiadanie Piotra Bełdowskiego. W czasie II wojny światowej dwór spalony został przez Ukraińców.

Gozdów w l. 1439-1480 należał do Gdejszyńskich herbu Gozdawa: Jana Goździa, po nim

jego syn Wigand z Gdeszyna chorąży bełski, oraz syn Wiganda Stanisław, który dokonał tutaj lokacji miasta w 1548 r. i nazwał je Gozdawą.

Honiatycze po raz pierwszy wzmiankowane są w 1394, jako wieś wchodząca w skład parafii (łacińskiej) w Grabowcu. Kolejne informacje o miejscowości pochodzą z poł. XV w. (Honiatycze Wielkie), kiedy należały do dóbr Stajskich. W połowie XVI w. Honiatycze należały do rodziny Łaszczów herbu Prawdzic, w 1569 r. do Dembowskich, a wkrótce przez małżeństwo Zofii z Dembowskich z Andrzejem Tęczyńskim wojewodą bełskim wniesione zostały do dóbr Tęczyńskich. Jeszcze przed połową XVII w. wieś należała do Opalińskich, a w 1696 r. do Węglińskich. W tym stuleciu wzniesiono tutaj cerkiew unicką. W XVIII w. wieś należała do Zielińskich, Hryniewieckich, a od 1748 r. do II wojny światowej do Rulikowskich. 15 V 1944 r. wieś i dwór spłonęły w trakcie walk obronnych AK z oddziałem UPA dowodzonym przez Tarasa Onyszkiewicza. Na gruntach tej wsi w 1938 powstała wieś **Honiatycze Kolonia**. Jeszcze wcześniej, w XV w., na jej gruntach założona została wieś **Honiatyczki**, w XVI w. należąca do Łaszczów i Podhorodeckich. Następnie wsią władali Lubowiccy, Borzęccy, Wiśniowscy, Rostkowskich, Łosiowie, Burczyńscy i kolejni posesorzy w XIX w. 15 V 1944 r. wieś spalili Ukraińcy.

Do najstarszych miejscowości z terenu gminy zalicza się również **Hostynne**, wymienione w dokumencie z 1394 r. wśród wsi wchodzących w skład parafii w Grabowcu. Właścicielami tej wsi w XV w. (części) byli: Junosza, Uhrynowski, Honiatyński, Stompor, Suleński. W XVI-XVIII w. dziedziczyli tutaj: Udrycki, Pogroszowski, Wiśnowski, Brodowski, Sapiehowie, którzy w I poł. XVII w. ufundowali cerkiew unicką (cerkiew wzmiankowana jest tutaj już w XV w.), Kuniccy i Suffczyńscy. Ostatnim właścicielem był Adam Marian Komorowski. W 1975 w Hostynnem utworzona została parafia katolicka.

Od 1394 r. w źródłach notowane jest również **Konopne**. Znani są następujący właściciele tej wsi: Gotard z Życka (?), Jakub z Kargoszyna, Hostyńscy (od 1472), Stabrowscy (1578), Wiśniowscy (XVII w.), Gołuchowscy (II poł. XVIII w.). W XIX w. części wsi po różnych właścicielach skupił Adam Szydłowski. Większość ludności tej wsi stanowili Polacy.

Kolejną wsią wymienioną w 1394 r. jest **Kotorów**, którego dziedzicami w XV byli właściciele Konopnego. W II poł. XVI w. wieś należała do Łysakowskich i Stabrowscy. W XVII w. do Chrzanowscy i Wiśniowscy, a od XVIII w. w. należała do dziedziców wymienionych przy informacji o Konopnem. Przed II wojną światową połowę ludności wsi stanowili Ukraińcy.

Najstarsza wzmianka o **Łotowie** pochodzi z 1472 r. W II poł. XVI w. wieś należała do Udryckich, następnie (zapewne) do Pogroszowskiego, a w II poł. XVII w. do Wiśniowskich – dziedziców wspomnianych już 4 wsi oraz Werbkowic (o późniejszych dziedzicach zob. informacje o Hostynnem). Przed II wojną światową większość mieszkańców stanowiła ludność ukraińska.

Malice, wzmiankowane w 1394 r., w XV w. należały do wspomnianych dziedziców Konopnego i Kotorowa. W połowie XV w. ufundowano tutaj kościół łaciński, w XVI w. zapewne zamieniony na cerkiew lub zbór. W 1585 r. swoją część Malic sprzedała kapituła chełmska. W 1596 r. dziedzicami wsi byli: Tukowiecki, Malicki i Rudnicki. Inni znani dziedzice na Malicach to: Wilgowski (II poł. XVII w.), Wojciech Szornel (1709), Paweł Russjanowski (1747), Jan Turkowicki (1759), Józef Mirecki (1761), a także Nicowscy, Sobańscy i Lubowieccy. W XIX w. wieś należała do Lubowieckich. Większość ludności wsi stanowili Polacy. W 1944 r. podczas walk z Ukraińcami wieś została zniszczona. Na gruntach Malic po I wojnie światowej powstała wieś **Łysa Góra** (wcześniej istniał tutaj folwark).

Peresołowice, znane od 1394 r., w 1578 r. należały do Gdeszyńskich. W 1674 dziedziczył tutaj Michał Modryński. W XVIII w. wieś należała do Siekierzyńskich, od 1792 r. do Releckich, a później Radziejowskich, Gąsiorowskich, Walewskich, Mirowskich i Mikulskich. Od XVI w. istniała tutaj cerkiew, przy której powstała parafia unicka. Większość ludności w 1921 r. stanowili Polacy.

Najstarsza wzmianka o **Podhorcach** pochodzi z 1426 r. W II poł. XV w. były własnością Podlodowskich. Od II poł. XVI do XVIII w. wieś należała do Goździów, którzy w 1624 ufundowali tutaj unicki klasztor bazylianów, oni być może też w XVI w. ufundowali cerkiew (wyświęconą w 1945 r. na kościół). W II poł. XVIII w. Podhorce należały do Michała Potockiego, zaś w XIX w. do Poletyłów. Osatnią dziedziczką była Wanda z Wydźgów Wasilewska. W 1921 r. większość mieszkańców wsi stanowili Ukraińcy. W 1943 r. doszło tutaj do mordu na Polakach dokonanego przez UPA.

Sahryń, wzmiankowany jest w 1431 r. Właścicielami wsi byli: Uhrynówscy, Łaszczowie, Jarczewscy, Ożarowscy, Leszczkowscy, Zamoyscy, Gozdowscy, Tarłowie, Rastawieccy, Piotrowscy. W XVI w. istniała tutaj cerkiew, przejęta przez katolików w okresie międzywojennym. Mieszkało wówczas tutaj 1500 katolików i 1200 prawosławnych. W 1943 r. wysiedlono stąd ludność polską, a w 1944 r. oddziały AK i BCh rozbiły stacjonujący we wsi oddział UPA.

Wieś **Strzyżowiec**, występuje w źródłach historycznych od I poł. XV w. Należała do: Łązniewskich, zapewne do Uhrynowskich i Tęczyńskich, od II poł. XVI w. do Firlejów. W II poł. XVII w. dziedzicami byli Sapiehowie, następnie Gołuchowscy, Mirosławscy i Pohoreccy.

Terebiniec i Terebiń, wzmiankowane od XV w., niekiedy trudne są do identyfikacji (zagadnienie to pomijamy, jako dla naszych potrzeb drugoplanowe). Terebiniec należał do: Tęczyńskich, Firlejów, Spiehów, Gołuchowskich, Kepmisteo i Hryniewieckiego, Małachowskich, Sierakowskich, od XIX w. Bormanów, Pohoreckich. Przed II wojną światową dziedziczką wsi była Anna Milowicz. W 1943 i 1944 r. dochodziło tutaj do mordów na ludności polskiej. Terebiń (ziemia chełmska) wydaje się początkowo był własnością książęcą. Król Władysław Jagiełło nadał wieś księciu Siemowtowi V. Istniał tutaj gród, którego wzniesienie łączy się z Romanem Lubartowiczem

kniazem kobryńskim. W II poł. Terebiń należał do Uhrynowskich, a następnie Tęczyńskich i Firlejów, Noskowskich, Gołuchowskich. W XVIII w. część wsi posiadali Grothusowie, część Sapihowie, Kuropatnicy, następnie Gołuchowscy i Sierakowscy, Mirosławscy, Pohoreccy, a przed II wojną św. Milowiczowie. Od XV w. istniała we wsi cerkiew, w 1950 r. rekoncyliowana na kościół. W czasie okupacji niemieckiej Ukraińcy dopuszczali się do mordów na polskich mieszkańcach wsi.

Turkowice w XV i XVI w. należały do Turkowieckich. Miał tutaj być wzniesiony monaster, wzmiankowany w XVIII w. Od 1631 r. wieś należała do Rostkowskich. U schyłku XVIII w. wieś nabył Franciszek Burczyński, a niedługo później Makomscy, którzy w 1870 r. ufundowali tutaj kościół. Cerkiew wybudowano w 1906 r., a trzy lata wcześniej żeński monaster (przełożoną została wielka księżna Maria Magdalena Gorczakowa ciotka cara Mikołaja II), przekazany w 1919 r. siostron Służebniczkom NMP, które prowadziły tutaj seminarium nauczycielskie, a do 1951 r. zakład dla sierot. Ostatnimi dziedzicami Turkowic byli Kobierzyccy. Przed II wojną światową większość mieszkańców stanowili Polacy.

Wilków, zwany wcześniej Wilkowyje, znany jest ze źródeł od 1451 r. Na częściach wsi dziedziczyli Wilkowscy, Łaszczowie, Drohiczańscy, Borzęccy, Węglińscy, W I poł. XIX w. wieś weszła do dóbr Werbkowice.

Wronowice wzmiankowane są w źródłach od XV w. (zapewne od 1482 r.). W XVI w. części wsi należały do Nurzyńskiego, Studzińskiego i Turkowickiego. W XVII w. właścicielami Wronowic byli Komorowscy, Borzęccy, w XVIII w. Rostkowscy, w XIX w. Pohoreccy i Lubowieccy. W 1921 r. w Wilkowie i Wronowicach większość mieszkańców stanowili Polacy.

Na końcu przedstawia się podstawowe fakty z dziejów **Werbkowic**. Do dziejów stołecznej miejscowości Gminy bezpośrednio nawiązywać będzie projekt herbu. może on być wszakże uznany jako symbol odnoszony do dziejów całej jednostki administracyjnej.

Werbkowice, wzmiankowane są po raz pierwszy w przywoływanym już kilkakrotnie dokumencie z 1394 r. opisującym m.in. zasięg łańciskiej parafii w Grabowcu. Najstardzi dziedzice (rycerze) wsi znani są z imienia: Micz (1401) i Aleksander (1431). W II poł. XV w. wieś należała do Jana, Jakuba Śmietanki herbu Korczak wojskiego chełmskiego, Aleksandra oraz Aleksandry Niedospijskiej. W początkach XVI w. dziedzicem w Werbkowicach był Paweł Komorowski, a po nim Piotr Ścibor. W 1578 r. dziedziczką była Agnieszka Mirecka i Piotr Stabrowski. W I poł. XVII w. właścicielami zostali Zamoyscy. Wówczas istniał tutaj dwór. W II poł. XVII w. Werbowice stały się własnością Andrzeja Wiśniewskiego, a w końcu wieku Aleksandra Łaszcz starostę grabowieckiego i jego żony Katarzyny z Firlejów. W 1690 roku ufundowali oni cerkiew unicką i erygowali parafię. Kolejnym właścicielem został Karol Sapięha, któremu Werbkowice wniosła w posagu Marianna z Firlejów. W II poł. XVIII w. dziedzicami części wsi byli Michał Grabowiecki

oraz Antoni Gołuchowski. Po tym ostatnim wieś przejęli: Kempisty, Hryniewiecki i Małachowski. Dziedziczył tutaj także Sierakowski i Wojciechowski. W XIX w. Werbkowice należały do Adama Szydłowskiego, który wznosił tutaj pałac. W początkach XX w. Werbowice należały do Elżbiety Richthofen-Szydłowskiej, a następnie do Edwarda Chrzanowskiego herbu Poraj. Teresa Chrzanowska, żona Wincentego Rulikowskiego, była ostatnią właścicielką Werbkowic. W 1919 r. cerkiew św. Michała Archanioła rekoncyliowana została na kościół p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Michała Archanioła oraz została erygowana parafia rzymskokatolicka..

Przy wyborze motywów herbu Gminy Werbkowice zrezygnowano z odwołania do herbów rodowych. Jest to podyktowane mnogością właścicieli związanych z terenem gminy oraz ich herbów. Inną wyróżniającą się cechą charakteryzującą przeszłość terytorium gminy jest jej różnorodność etniczna oraz religijna. Był to teren zamieszkały przez prawosławną ludność ruską (ukraińską) oraz katolicką ludność polską. Obydwie nacje zgodnie zamieszkiwały te tereny przez stulecia. Konflikty i walki ukraińsko-polskie przyniosły natomiast czasy drugiej wojny światowej i ustanie polskiego zarządu administracyjnego zastąpionego okupacyjnymi władzami niemieckimi. Rezultatem konfliktu z lata 1944-45 były przesiedlenia i wysiedlenia ludności polskiej i ukraińskiej po obydwu stronach wschodniej granicy państwowej. Liczne cerkwie unickie rekoncyliowano na kościoły.

Do zwyczajów heraldyki samorządowej należy odwoływanie się w herbach miejskich i gminnych do świętych patronów miejscowych kościołów. W przypadku gmin, na obszarze których istnieje (tak jak w Gminie Werbkowice) większa liczba parafii, utworzenie herbu z wizerunkiem świętego patrona odbywa się z reguły w drodze wyboru patrona kościoła najstarszego lub kościoła „głównego”, znajdującego się w jej stolicy.

Obecnie kościół w Werbkowicach dedykowany jest świętemu Michałowi Archaniołowi oraz Matce Bożej. Pierwsze patrocinium jest pierwotne i towarzyszy świątyni zapewne od jej początków, według literatury poświadczane jest od 1760 r. Jest rzeczą znamionną, że przy rekoncyliacji unickiej cerkwi w roku 1918 wezwanie to zostało utrzymane. Tym samym św. Michał Archanioł patronuje nieprzerwanie werbkowickiej świątyni i ziemi werbkowickiej od przeszło trzech stuleci. Kult tego świętego jest zatem wyrazem ciągłości dziejów, podtrzymanej pomimo trudnych i bolesnych doświadczeń poprzedniego pokolenia społeczności zamieszkałej na terenie gminy. Odwołanie się w herbie Gminy Werbkowice do św. Michała Archanioła stanowić będzie wyraz przywiązania i szacunku do wielowiekowego dziedzictwa lokalnych dziejów. Herb w takim kształcie przywoływać też będzie ideę wielowiekowej polskiej tolerancji w stosunku do odmiennych kultur i wyznań.

Święty Michał Archanioł należy do najwyższych księząt anielskich. Jako pogromca szatana ma w swojej opiece chrześcijaństwo i Kościół. W ikonografii chrześcijańskiej ukazywany jest jako

młodzieniec o poważnym obliczu, ze skrzydłami w białej szacie lub w zbroi. W sztuce spotykane się liczne atrybuty towarzyszące wizerunkom św. Michała Archanioła. Należą do nich: skrzydła, laska, kula kryształowa, krzyż, lilia, dysk ze skróconym imieniem Chrystusa, kadzielnica, księga, trąba, łańcuchy i kajdany, leżący u stóp pokonani zbuntowani aniołowie. Miejsce aniołów częściej zajmuje szatan. Św. Michał często w rękach trzyma miecz lub miecz ognisty (gorejący) i wagę z szalami. Rzadko spotyka się go jako rycerza na koniu. Ubrany jest w suknię (tunikę) liturgiczną lub w zbroję (R. Knapiński, *Titulus Ecclesiae...*, s. 338-342).

Wizerunek tego świętego w średniowieczu i kolejnych stuleciach trafił również do licznych herbów miejskich, także w Polsce. Stąd powinny też wypływać podstawowe inspiracje dla utworzenia nowego herbu.

W heraldyce często ukazywany jest w nawiązaniu do obrazów Sądu Ostatecznego, z mieczem którym broni dusze przed szatanem oraz z szalami wagi, na których dusze zmarłych będą ważone. W województwie lubelskim herby zawierające wizerunek świętego z mieczem i wagą miał Kodeń (tutaj dodatkowo z herbem Sapiehów) oraz Dokudów. W herbach samorządowych widzimy też św. Michała Archanioła nie tylko z mieczem i wagą, ale także jako pogromcę szatana, ze smokiem u jego stóp. Najbardziej znanym herbem z tym świętym w województwie lubelskim jest herb Białej Podlaskiej.

Spośród innych herbów ze św. Michałem Archaniołem wymieńmy również należące do:

- Dolska, z włócznią, bez wagi, stojący na smoku,
- Łańcuta, w wersji jak wyżej,
- Sanoka, z włócznią i mieczem, stojący na smoku,
- Słomnik, z mieczem i wagą, bez smoka,
- Strzelina, w wersji jak wyżej,
- Strzyżowa, z mieczem i wagą, stojący na smoku,
- dawny herb (pieczęć) Dębicy, tylko z trąbą (wezwanie na Sąd Ostateczny).

Św. Michał Archanioł uznawany był również jako patron rycerstwa. Ukazywany był wówczas w scenie walki szatanem, i stał się pożądanym patronem rycerstwa europejskiego czasów wypraw krzyżowych. W kulcie ludowym natomiast odbierany był jako patron licznych grup zawodowych: związanych z wyrobem broni i uzbrojenia - mieczników i płatnerzy, a także tych których zajęcia związane były z używaniem wagi - kupców i aptekarzy.

Przedstawienie św. Michała z herbu Gminy Werbkowice zawiera dwa z trzech najczęściej stosowanych w heraldyce atrybutów: miecz i wagę. Herby takie znane są heraldyce samorządowej.

Herb Gminy Werbkowice przedstawia w czerwonym polu tarczy św. Michał Archanioł w złotej zbroi i hełmie, z takimiż skrzydłami, mieczem gorejącym i wagą. Wizerunek ten odwołuje się więc do zapowiedzi udziału św. Michała w Sądzie Ostatecznym.

Poprzez stylizację, zdobność pióropusza, kolorystkę heraldyczną, rzymski ubiór, projekt nawiązuje bardziej do sztuki wschodniej (bizantyjskiej).

Kolorystyka flagi jest konsekwencją barw występujących w herbie. W herbach złoto i srebro może być zastępowane barwą żółtą i białą, zaś na fladze powinno być zastąpione barwą żółtą.

dr Henryk Seroka